

Læreplan for Grønlandsk

*****

A: Formål og Introduktion

Formålet for undervisningen i grønlandsk

(Jf. § 9 i Hjemmestyrets bekendtgørelse om trinmål samt fagformål og læringsmål for folkeskolens fag og fagområder.)

Formålet med undervisningen er, at eleverne tilegner sig viden og færdigheder, så de kan forstå talt og skrevet grønlandsk sikkert og nuanceret samt udtrykke sig klart og varieret på sproget både mundtligt og skriftligt. Undervisningen skal sikre, at eleverne tilegner sig et sikkert sprogligt og begrebsmæssigt fundament som grundlag for deres øvrige faglige og almene læring. Undervisningen skal endvidere medvirke til, at eleverne ud fra egne iagttagelser udvikler deres opmærksomhed omkring sproglige og ikke-sproglige kommunikationsformer. Eleverne skal tilegne sig viden om og udvikle bevidsthed om såvel form som funktion i det grønlandske sprog.

Stk. 2. Undervisningen skal medvirke til at styrke elevernes personlige identitet og selvværd. Undervisningen skal fremme elevernes lyst og evne til at opleve, vurdere, reflektere og tage stilling samt til at give udtryk for følelser, erfaringer, viden og holdninger. Eleverne skal udvikle bevidsthed om egen sproglig udvikling, og undervisningen skal gøre dem i stand til at tage et medansvar for egen læring.

Stk. 3. Undervisningen skal medvirke til, at eleverne oplever sprog som et vigtigt redskab i formidling af viden og erfaring, i samarbejde og i al menneskelig interaktion i øvrigt. Undervisningen skal tilskynde eleverne til at bruge sproget som et middel til erkendelse af egen og andre menneskers situation.

Stk. 4. Eleverne skal gennem oplevelse med viden om sprog og litteratur blive fortrolige med et sprogligt og kulturelt fællesskabs betydning. Gennem undervisningen skal eleverne udvikle forståelse af grønlandsk kultur og dennes samspil med andre kulturer. Undervisningen skal støtte eleverne i deres udvikling til aktive og engagerede samfundsborgere i et demokratisk samfund.

Bemærkninger til formålet

Fagformålet er inddelt i 4 lige vigtige kategorier. Stk. 1 omhandler tilegnelse af basal viden og færdigheder i forhold til faget grønlandsk, stk. 2 handler om styrkelse af personlig identitet og selvværd og om bevidsthed omkring egen sproglige udvikling, stk. 3 handler om sprog som redskab for menneskelig interaktion og stk. 4 handler om det sproglige og kulturelle fællesskabs betydning.

Fagets placering

Der undervises i faget grønlandsk på alle trin og årgange.

For langt de fleste elever vil grønlandsk være modersmålet og der igennem spille en central rolle for elevernes begrebs- og vidensudvikling.

Af hensyn til elever med et andet modersmål er der udarbejdet et tillæg om undervisning i grønlandsk som fremmedsprog (se Appendiks C2.)

Sprog afspejler kulturen og medvirker til identitetsdannelsen, hvilket er en forudsætning for forståelse for andre kulturer.

Sprog bruges af det enkelte menneske som et redskab for kommunikation og udvikles til stadihed gennem brug. Børn starter i skolen med et sprog, som fortsat udvikles gennem samvær, og her spiller bl.a. undervisningen en stor rolle.

Sprog har mange udtryksformer, hvorfor der skal gives rum for en alsidig sprogbrug i alle skolens fag og fagområder.

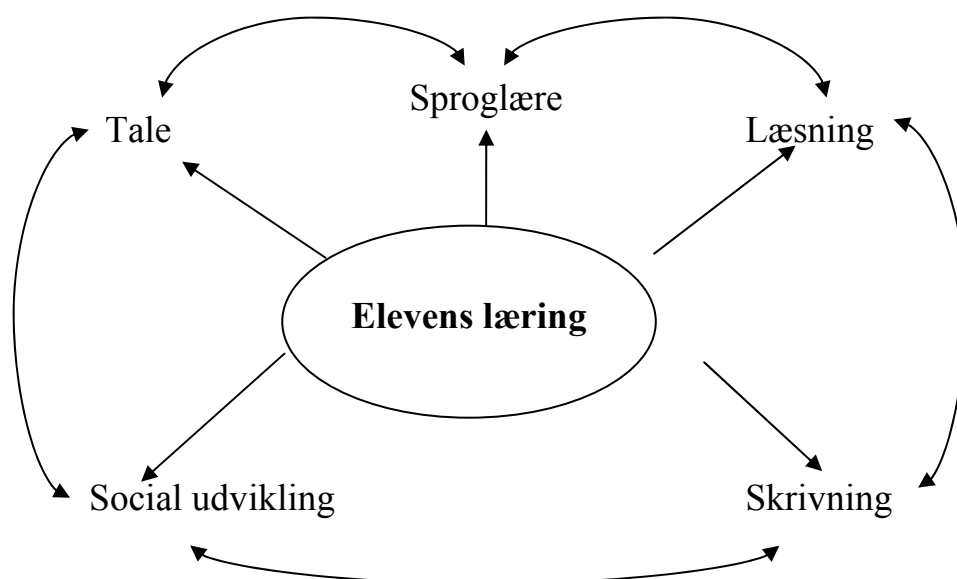
I forbindelse med sprogundervisningen er litteratur og læsning samt skrivning oplagte redskaber til oplevelse, udvikling af ordforråd, sprogbrug og viden. Gennem mundtlig og skriftlig dialog gives eleverne endvidere mulighed for at danne egne meninger og holdninger og udtrykke disse. Skrivning er elevernes adgang til at danne sine meninger og holdninger og til at vise, hvad de har lært, og til skriftligt at kommunikere med andre medmennesker.

Læringssyn og arbejdsmetoder

Såfremt eleverne skal tage medansvar for egen læring, skal målene for undervisningen være klare og kendte. Læringsmålene er således centrale og danner grundlag for undervisningens tilrettelæggelse og gennemførelse med udgangspunkt i den enkelte elevs forudsætninger og behov.

Lærer og elever har et fælles ansvar for at nå målene, men det er lærerens ansvar, at undervisningen tilrettelægges med brug af forskellige metoder for at støtte elevernes læring bedst muligt.

Med udgangspunkt i eleven og undervisningsemnet bør undervisningen tilrettelægges, så elevens hele udvikling, både socialt og fagligt, tilgodeses.

Mennesker lærer forskelligt. Derfor er det vigtigt, at der anvendes forskellige og afvekslende arbejds- og undervisningsmetoder, der tager udgangspunkt i alle menneskets sanser og oplevelser, således at den enkelte elev får størst muligt udbytte af undervisningen. Princippet om at benytte forskellige undervisningsmetoder forudsætter også, at klasseværelset indrettes fleksibelt, således at eleverne motiveres og inspireres.

Der findes mange mundtlige udtryksformer, og det er vigtigt, at videreudviklingen af barnets sprog tager udgangspunkt i elevens aktuelle stade. Det er ligeledes vigtigt, at eleverne modtager positiv respons og oplever samtalen som positiv, således at de får indtryk af, at der lyttes til dem, når de fremfører noget, og at der spørges om yderligere informationer i forhold til de meddelelser, de fremsætter. Man bør tale til eleverne i hele sætninger, og eleverne bør opmuntres til det samme.

I forbindelse med litteraturlæsning er det vigtigt at diskutere og forholde sig til indholdet og at give eleverne mulighed for at anvende det, de har lært, i andre sammenhænge. Ved valg af læsestof bør læreren introducere det valgte til eleverne, således at disse kan se formålet med læsningen af netop denne bog.

Eleverne skal også på forhånd vide, hvad formålet er med de forskellige former for skrivning. Principielt bør skrivning afvikles som procesorienteret skrivning på skolen og ikke som hjemmearbejde.

I forbindelse med de forskellige arbejdsmetoder – hvad enten det drejer sig om dialog, læsning, skriftlig fremstilling eller projektarbejde - er det ligeledes vigtigt, at eleverne lærer at støtte hinanden og at samarbejde, såvel som at lærer og elever støtter hinanden og samarbejder.

Ordsproget: ”Det man hører, glemmer man; det man ser, husker man, og det man oplever, forstår man.” og tolkningen heraf: ”Eleverne lærer bedst, når der arbejdes med konkrete ting og når det kreative og musiske aspekt er med i undervisningen,” er vigtigt at huske på i undervisningen. Ligeledes er det vigtigt allerede i planlægningen af undervisningen at huske på, at det er i selve undervisningssituationen, at elevernes motivation og interesse kan skabes og vedligeholdes.

Tale og lytte

Før skolen starter har eleverne allerede et sprog. Deres sproglige nysgerrighed og videbegær skal hele tiden stimuleres: Eleverne skal lytte til sprog, læse bøger, bruge det hørte og læste og tale og skrive om det. Her igennem kan de lære at forholde sig til sprogets nuancer og opbygning. Aktiv lytning, som eleverne bør gøres bekendt med, er en forudsætning for samtale og dialog. Denne lytning og dialog bør trænes dagligt gennem samtale med eleverne om emner, som tager udgangspunkt i deres oplevelser, og emner, som berører dem.

Læsning

Formålet med læsning er at opleve og at lære noget. Det er vigtigt, at eleverne allerede fra læsestart oplever at få et udbytte af deres læsning, og at de bliver præsenteret for mange forskellige former for læsestof, f.eks. bøger, pjecer, skilte, selvproducerede tekster, enkelte ord m.m. Det er ligeledes vigtigt, at eleverne tilegner sig forskellige læsestrategier.

I begyndelsen af læseindlæringen anvendes højtlesning, og efterhånden, som eleverne udvikler deres læseevne, fokuseres mere på indenadslæsning.

Hver enkelt elev skal følges nøje helt fra starten af læseindlæringen, således at det bliver muligt for både lærer og elev at fastsætte individuelle mål for læsningen. Eleverne skal hver dag have mulighed for at læse, og læsningen kan være lærerstyret eller ikke-lærerstyret og f.eks. finde sted i små grupper, så læreren bedre kan observere den enkelte elevs læseudvikling.

Det er nødvendigt, at eleverne i takt med deres sprogudvikling og læseniveau får redskaber til at forstå det, de læser, og at de tilegner sig grundlæggende færdigheder i at opsøge og udvælge materialer.

Skrivning

Det er vigtigt, at eleverne oplever, at samtale, læsning og skrivning hænger sammen og understøtter hinanden, samt at de erfarer skrivningens mange muligheder. Eleverne bør allerede fra læsestart opleve glæden og nytten ved at kunne meddele sig skriftligt og bør gives mulighed for at udvikle deres skriftlige udtryksfærdigheder. Lærerens indstilling og undervisning har stor betydning for, om eleverne udvikler skriveglæde. Eleverne skal hver dag have mulighed for at øve skrivning, både i forbindelse med andre af fagets læringsmål og i forbindelse med andre fag- og fagområder, ligesom de fra begyndelsen skal støttes i at udvikle hensigtsmæssige skrivemetoder bl.a. gennem anvendelse af processkrivning som metode:

Processkrivning

- Idefase: brainstorming, sortere ordene, indhente informationer, disposition.
- 1. udkast.
- Respons på indholdet.
- Redigering og omskrivning – stadigvæk på udkastniveau.
- Korrekturlæsning – specielt ud fra tegnsætning og stavning.
- Færdiggørelse, bl.a. med indsætning af illustrationer.
- Fremlæggelse.
- Evaluering.

Idefase: Man kan i idéfassen benytte sig af forskellige metoder, og det er vigtigt, at denne fase gennemføres i nært samarbejde mellem lærer og elever.

1. udkast: Skrivning påbegyndes med udgangspunkt i idefasen.

Respons: Råteksten vurderes på indholdet, først og senere ses på form og stavning. Hvad kommentering af indhold angår respekteres skriverens indfaldsvinkel og skrivemåde, hvorfor rettelser alene bør betragtes som forslag til forbedringer.

Redigering, korrektur og færdiggørelse: Eleven vænnes til, at et skriftligt arbejde altid vurderes inden aflevering, hvorefter lærer og elev drøfter de nødvendige korrektioner og tilrettelægger og redigerer det skrevne (både indhold og form) - stadig med respekt for elevens egen skrivemåde.

Fremlæggelse: Enhver skriftlig opgave har et formål og kan fremlægges på mange forskellige måder.

Afsluttende evaluering: Til sidst evaluerer lærer og elev i fællesskab, og forbedringsmuligheder diskuteres med henblik på, at eleven fremover kan bruge disse erfaringer.

Arbejdshæfter

I forbindelse med undervisningen kan arbejdshæfter ikke undværes. Eleverne bør lave pæne omslag på de forskellige hæfter, og alle skriftlige arbejder og tegninger bør påføres dato.

Skrivehæfter

Eleverne bør udleveres skrivehæfter som et tillæg til øvrige undervisningsmaterialer. Eleverne bør have at vide, at de kan skrive alt det i dem, som de har lyst til. Skrivehæfter bruges både til enkelte ord og gloser, sætninger, små fortællinger og historier, morsomme stykker, rebus, tanker, tegninger, opdagelser og større opgaver mv.

Brug af hæfter kan forebygge, at eleverne får rod i alt for mange løse papirer.

Logbog

Er beregnet til - dag for dag eller hver uge - at skrive korte huske- eller dagbogsnotater. Indtil eleverne har lært at bruge logbogen, bør læreren sammen med klassen øve dette, og senere bør læreren mindst to gange ugentligt deltage aktivt. Logbogen skal ikke rettes for fejl.

Det er nødvendigt at logbogen opbevares ordentligt, da det er elevernes egen håndbog.

Portfolio

Er et redskab til at følge elevens arbejde. Det kan være hensigtsmæssigt med både en løbende "arbejdsportfolio" samt en præsentationsfolio med de ting, som eleven gerne vil fremvise.

Gennem portfolioen kan eleven selv, sammen med læreren eller forældrene følge op på

- planer, mål
- aktiviteter
- forskellige vurderinger af egne opgaver
- opgaveafslutninger
- evalueringer
- bemærkninger
- nye målsætninger.

Se i øvrigt: "*Portfolio Kalaallit Nunaanni – kopigassartalik (Portfolio i Grønland – kopieringsbog)*", *Ilinniusiorfik 2002, af Heidi Cortzen, Pierre André Krogh, Oluf Ostermann, Beate Thunberg.*

Planlægning

I forbindelse med årsplanlægningen skal læreren overveje, hvilke læringsmål, der skal arbejdes med i løbet af året, samt hvilke undervisnings- og evalueringsmetoder, der vil være hensigtsmæssige i den forbindelse.

I forbindelse med periodeplanlægning bør følgende overvejes:

1. hvad eleverne skal nå i forhold til:
  - læring,
  - holdningsdannelse,
  - motivation,
  - socialt sammenhold, samt
  - arbejdsmetoder,
2. hvordan andre lærere kan støtte, og hvordan der kan samarbejdes med øvrige lærerkolleger,
3. på hvilken måde det kan evalueres, om målene er nået.

Emnearbejde

Når man beskæftiger sig med emner inddrages skriftlige og ikke-skriftlige materialer så som bøger, video (spillefilm, musikvideo, tegnefilm osv.) billeder, logo, reklame, digt, kunst, radiospil m.m., og følgende bør medtages i bearbejdningen:

- indholdsforståelse
- perspektivering
- fortolkning
- ordforklaringer
- grammatik
- inddragelse af tidligere lært stof
- genre
- omskrivning fra én genre til en anden.

Tværfaglige forløb

Det kan anbefales, at der i perioder gennemføres tværfaglige forløb med inddragelse af læringsmål fra andre fag. Et forslag til et sådant forløb er medtaget som et appendiks (Appendiks C3) til denne læreplan.

Evaluering

Elevernes arbejde evalueres løbende på mange forskellige måder, både undervejs i processen og ved slutningen af et forløb/emne/periode. Eleverne bør altid før et arbejde påbegyndes kende målene og være klar over, på hvilke områder de senere vil blive evalueret.

På yngstetrinnet kan de daglige gøremål, projekter og delmål skrives på tavlen, og ved afslutningen af den givne periode diskuterer eleverne resultaterne: Hvad har vi opnået? Hvordan lærte vi? Hvad skal vi gå videre med?

På mellem- og ældstetrinnet kan en periodes delmål, planlagte aktiviteter og arbejder skrives på placher og hænges op og evalueres f.eks. midtvejs og ved afslutningen af forløbet. Der bør spørges til: Hvad gik godt? Hvordan kommer vi videre?

For at foretage den endelige evaluering må eleverne ved et forløbs begyndelse skrive en problemformulering og disposition. Dette kan sammen med en evaluering af arbejdsmåde og samarbejde bruges som vurderingsgrundlag.

I forbindelse med undervisningen bør elevernes arbejder udstilles. Der bør derfor altid i lokalet – udover de egentlige undervisningsmaterialer - være sakse, lim, kartoner, farver mv.

Udstillede arbejder bør være så indbydende som overhovedet muligt, hvorfor ødelagte placher mv. straks repareres eller tages ned.

Brugsanvisning til læreplanen

Læreplanen er opstillet i fire spalter, som vist i nedenstående figur

<i>Læringsmål</i>	<i>Forslag til undervisningen</i>	<i>Forslag til evaluering</i>	<i>Forslag til undervisningsmaterialer</i>
Kategori 1 – 4		Kategori 1 - 4	
I denne spalte anføres de obligatoriske læringsmål for faget delt op i 4 kategorier: <ul style="list-style-type: none"> • Kommunikation • Indhentning af information • Kultur og levevilkår • Systematisk sprogarbejde og sprogtilegnelse 	I denne spalte anføres forslag til undervisningsaktiviteter, -forløb og -metoder i relation til de enkelte læringsmål eller grupper af læringsmål. Forslagene skal ses som eksempler på, hvordan der kan arbejdes med de pågældende læringsmål, og er udelukkende vejledende.	I denne spalte anføres forslag til evalueringen ud fra læringsmålene i 1. spalte. Forslagene skal ses som eksempler på, hvordan der kan evalueres ud fra de pågældende læringsmål, og er udelukkende vejledende.	
			I denne spalte anføres forslag til undervisningsmaterialer – såvel materialer til elevernes brug som vejledende materialer til lærerens brug. Forslagene skal ses som eksempler på, hvilke typer af materialer, der kan anvendes i arbejdet, og er udelukkende vejledende.

Læringsmålene

Læringsmålene står anført i Hjemmestyrets bekendtgørelse om trinformål samt fagformål og læringsmål for folkeskolens fag og fagområder. Læringsmålene er således ligesom trinformål og fagformål fastsat af landsstyret og angiver obligatoriske, nationale standarder for undervisningens indhold.

Læringsmålene skal danne udgangspunkt for udvælgelsen af indholdet i undervisningen, og dermed også for evalueringen af elevernes udbytte heraf.

Læringsmålene er alle angivet som endemål for det pågældende trin og er formuleret som afslutninger af den indledende sætning: ”Ved afslutningen af yngstetrinnet forventes det, at eleverne... ”.

Læringsmålene for alle tre trin er inddelt i 4 kategorier:

- Kommunikation.
- Indhentning af information.
- Kultur og levevilkår.
- Systematisk sprogarbejde og sprogtilegnelse.

Kategoriene udgør ikke skarpt adskilte delområder, men skal forstås som forskellige synsvinkler på og aspekter af det samlede faglige indhold. Kategoriernes rækkefølge er således ikke en angivelse af en faglig prioritering eller en rækkefølge som stoffet skal præsenteres i; der skal fortløbende undervises i relevante læringsmål fra flere kategorier i helhedsorienterede undervisningsforløb.

Rækkefølgen af læringsmålene inden for hver kategori er heller ikke udtryk for en faglig prioritering eller progression. Det er her op til læreren at vælge den vægtning og den rækkefølge, som forekommer mest hensigtsmæssig ud fra en vurdering af elevgruppens behov og interesser på det pågældende tidspunkt.

Kommunikation

I sprogundervisning er det vigtigt at gennemføre samtaler for at videreudvikle elevernes sproglige færdigheder. Dialog med henblik på sprogforståelse, lytning, læsning og skrivning benyttes som redskaber i sprogudviklingsarbejdet med henblik på, at give eleverne et rigere sprog og at fremme den kontinuerlige sprogtilegnelse. Eleverne er ved skolestarten allerede i stand til at modtage undervisning, og undervisningen tilrettelægges med udgangspunkt i elevernes sproglige niveau og gennemføres ved hjælp af forskellige teknikker og undervisningsmetoder.

Indhentning af information

Målet er, at eleverne bliver i stand til selvstændigt at indhente information. I disse år kommer der mange informationer gennem aviser, fjernsyn, Internet, annoncer, video, dvd, m.m. og disse informationskanaler bør eleverne kunne benytte og udvælge.

Kultur og levevilkår

Det er vigtigt at kende egen kulturelle baggrund og at forstå sit eget kulturelle ståsted. Der arbejdes grundlæggende ud fra samfundets og lokalsamfundets levende kulturelle rigdom. I undervisningen integreres sagn og sagaer, dialekter, og andre for forståelsen væsentlige elementer. Forståelsen af egen kultur danner grundlaget for forståelse for og holdning til andre kulturer.

Systematisk sprogarbejde og sprogtilegnelse

Der arbejdes kontinuerligt med at udvikle undervisningsmaterialer til brug for hele skoleforløbet, hvilket indebærer materialer lige fra sproglege til materialer om sprogets opbygning. Grundlæggende sprogarbejde og sprogtilegnelse er basale arbejdsredskaber til brug for at give eleverne et rigere sprog i tale, læsning og skrivning. Der arbejdes altid med elevernes sproglige niveau som udgangspunkt.

Forslag til undervisningen

Forslag til undervisningen beskriver forskellige undervisningsmetoder og -aktiviteter og i enkelte tilfælde også egentlige afsluttede undervisningsforløb, som kan anvendes i arbejdet med at nå læringsmålene.

Der er ikke i alle tilfælde et én til én forhold mellem læringsmål og undervisningsforslag. Til nogle af læringsmålene er således anført flere forslag, mens andre undervisningsforslag dækker flere læringsmål.

Forslagene til undervisningen er ikke udtømmende, men skal forstås som vejledende eksempler på og ideer til, hvordan undervisningen kan tilrettelægges.

Som nævnt ovenfor angiver læringsmålene, hvilken viden og hvilke færdigheder eleverne forventes at have tilegnet sig efter afslutningen af hvert trin. Forslagene til undervisningen er kun i begrænset omfang differentieret i forhold til de enkelte alderstrin inden for det pågældende trin. Det er således op til skolen og den enkelte lærer at formulere delmål for undervisningen inden for det enkelte trin, og tilpasse undervisningsforløbene i forhold til elevernes alder og forudsætninger i øvrigt. Det skal understreges at forslagene udelukkende er vejledende, og det er således helt op til den enkelte lærer ud fra egne erfaringer og vurderinger at udvælge i, tilpasse og supplere de anførte arbejdsformer eller at erstatte dem med helt andre.

Forslag til evalueringen

Også for evalueringsforslagenes vedkommende gælder det, at der kan være et eller flere forslag til et læringsmål og et forslag, der dækker flere læringsmål. Det er således hensigtsmæssigt at sætte sig ind i alle forslag til undervisningen og evalueringen inden for hver kategori og betragte disse som et samlet hele.

Evalueringsforslagene kan have generel karakter eller være mere direkte rettet mod det/de anførte forslag til undervisningen. Der er dog i alle tilfælde en forbindelse med læringsmålene.

Der indgår forslag til elevens egen vurdering af sine arbejder og elevgrupperes selvstændige evaluering af deres opgaveløsninger, samt forslag til lærerens vurdering af de enkelte elevers standpunkt og vurdering af den samlede elevgruppe.

Forslagene til evalueringen skal på linie med forslagene til undervisningen betragtes som vejledende eksempler og ideer.

Forslag til undervisningsmaterialer

Forslag til materialer er ligeledes blot at betragte som forslag. Elevernes egne valg skal så vidt muligt tilgodeses, men materialevalget er lærerens ansvar ud fra de givne læringsmål og eleverne forudsætninger. Fortegnelser over relevante materialer findes på skolerne (Inerisaavik/Pilersuiffiks Katalog (fællessamlingen) og Inerisaavik/Pilersuiffiks katalog over undervisningsmidler fra Ilinniusiorfik). Desuden kan der bestilles materialer til gennemsyn (FUI-kataloget), mens andre kan købes gennem Forlaget Atuakkiorfik, og endnu andre kan hentes via internet m.v.

Appendiks

Efter læreplanen følger følgende appendiks:

C1: Tillæg til læreplanen om skrivning

C2: Tillæg til læreplanen om undervisning i grønlandsk for ikke grønlandsksprogede elever

C3: Forslag til tværfagligt forløb i grønlandsk på yngstetrinnet.

Læringsmålene for grønlandsk på alle tre trin

Ved afslutningen af <i>ungstetrinet</i> forventes det, at eleverne	Ved afslutningen af <i>mellemtrinet</i> forventes det, at eleverne	Ved afslutningen af <i>ældstetrinet</i> forventes det, at eleverne
Kommunikation		
<ul style="list-style-type: none"> • kan udtrykke sig mundtligt og bruge sproget i samtale, samarbejde og fremførelse • kan udtrykke sig gennem fortælling, rollespil, digtning, dramatisering, sang og rytmik • kan bruge hjælpemidler, når de fortæller og dramatiserer • kan bruge sproget som middel til konfliktløsning, underholdning og formidling af viden • kan lytte aktivt og følge op med spørgsmål, lytte til andres tekster og samtale om tekster de hører • kan læse lette tekster og læse egne tekster op i mindre grupper • kan genfortælle det væsentlige i noget, de har læst eller hørt, og gengive tekster i dramatisk form • kan give udtryk for, hvad de synes om tekster og andre udtryksformer, såsom billeder, tegninger, video og tegneserier • kan skrive enkle tekster om egne oplevelser samt skrive ud fra fantasi, billeder og læste, hørte og setede tekster • kan skrive kronologisk og fortællende samt skrive enkle fiktive genrer som f.eks. eventyr og sagn • kan forholde sig skriftligt ved at tegne og skrive logbog og beskeder • kan skrive og tegne på computer og sende e-mails 	<ul style="list-style-type: none"> • kan bruge sproget forståeligt og klart i samtale, samarbejde, diskussion, fremlæggelse og fremførelse • kan udtrykke sig mundtligt i fortællende, informerende, refererende, kommenterende og argumenterende form • kan udtrykke fantasi, følelser, tanker, erfaringer og viden i sammenhængende mundtlig form • kan præsentere tema- og projektarbejder • kan bruge hjælpemidler, der støtter kommunikationen, f.eks. stikord og plancher • kan bruge sproget som middel til konfliktløsning, overtalelse, underholdning, argumentation, formidling af viden og manipulation samt har viden om sprogets poetiske funktion • kan lytte aktivt og følge op med analytiske og vurderende spørgsmål • kan læse sikkert og med passende hastighed i både skønlitteratur og sagprosa • kan læse op og gengive egne og andres tekster i dramatisk form • kan udarbejde refererende, beskrivende, berettende, kommenterende og argumenterende tekster • kan skrive sammenhængende om oplevelser, erfaring, fantasi, viden og følelser i en kronologisk form • kan skrive i fiktive og ikke-fiktive genrer, såsom referat, digte, drama, breve, anmeldelser, dagbøger, rapporter og avisartikler • kan bruge skrivning bevidst som hjælpemiddel i andre sammenhænge som logbog, hurtigskrivning og notater • kan give respons på andres tekster og modtage respons på egne tekster 	<ul style="list-style-type: none"> • kan bruge talesproget sikkert, varieret og argumenterende i samtale, samarbejde og diskussion • kan fremlægge og formidle stof med bevidsthed om, hvilken form der passer til situationen, og udtrykke sig med personlig sikkerhed og selvstændighed • kan udtrykke fantasi, følelser, tanker, erfaringer og viden i en sammenhængende og veldisponeret form • kan lytte aktivt og forholde sig åbent, analytisk og vurderende til andres mundtlige fremstilling i samtale og dialog • kan læse sikkert og med passende hastighed i både skønlitteratur og sagprosa • kan udnytte læsning til egen tænkning og egne formål med brug af tekster • kan læse op og gengive egne og andres tekster i fortolkende og dramatisk form • kan skrive refererende, beskrivende, berettende, kommenterende, argumenterende og reflekterende • kan skrive sammenhængende, sikkert og varieret om fantasi, følelser, tanker, erfaringer og viden i en form der passer til situationen • kan skrive bevidst rettet til en defineret modtager • kan vælge den fiktive eller ikke-fiktive genre, der passer bedst til skriveformålet, målrettet • kan bruge skrivning bevidst og reflekterende som hjælpemiddel i andre sammenhænge som logbog og hurtigskrivning og i forbindelse med notatteknik • kan give respons på andres tekster, modtage respons på egne tekster, og bruge færdigheder og erfaringer herfra bevidst ved individuelt arbejde • kan benytte e-mails i internationale sammenhænge og fremstille elektroniske præsentationer, f.eks. hjemmesider

Ved afslutningen af <i>ungstetrinnet</i> forventes det, at eleverne	Ved afslutningen af <i>melletrinnet</i> forventes det, at eleverne	Ved afslutningen af <i>ældstetrinnet</i> forventes det, at eleverne
Indhentning af information		
<ul style="list-style-type: none"> • kan bruge biblioteket og få hjælp til at finde bøger • kan indsamle oplysninger fra andre mennesker om deres viden, erfaringer og historie, i og uden for skolen • kan anvende fagspecifikke computerprogrammer • kan lave simple søgninger på Internettet 	<ul style="list-style-type: none"> • kan bruge biblioteket selvstændigt og søge information • kan indhente, udvælge og anvende relevante oplysninger om et bestemt emne, f.eks. fra bøger, Internettet, andre medier og fra andre mennesker • kan bruge fagspecifikke programmer • kan benytte ordbøger, opslagsbøger og andre relevante informationer 	<ul style="list-style-type: none"> • kan søge information ved hjælp af forskellige informationskilder, såsom bibliotek, arkiv og Internettet samt andre mennesker og kan bruge kilderne kritisk og selvstændigt i deres eget arbejde • kan bruge ordbogens opslagsdel og indholdsdel
Kultur og levevilkår		
<ul style="list-style-type: none"> • har kendskab til, at tekster fra gamle dage er forskellige fra vores tids tekster • har kendskab til grønlandske sagn • har kendskab til forskelle og ligheder mellem grønlandske sagn og andre landes eventyr • kan samtale om tekster og andre udtryksformer ud fra deres umiddelbare oplevelse og forståelse • er bekendt med, at der tales forskellige dialekter i Grønland og den historiske baggrund herfor 	<ul style="list-style-type: none"> • har kendskab til litteraturens foranderlighed gennem tiderne og til, at litteraturen afspejler den tid, hvor den er blevet til • har kendskab til hvordan mundtlige fortællinger skiller sig fra skriftlige fortællinger såsom grønlandske og andre landes eventyr og sagn • har kendskab til salmer, sange og nyere digte • har kendskab til nogle særtræk ved andre dialekter 	<ul style="list-style-type: none"> • har viden om litteraturens foranderlighed gennem tiderne og om, at litteraturen afspejler den tid hvori, den er blevet til • har kendskab til hovedtræk i grønlandske sproghistorie og litteraturhistorie og har indsigt i den rolle, sprog og tekst spiller i kultur og samfund • har kendskab til mundtlige og skriftlige genrer, • har kendskab til mundtlige former herunder indhold, form og essensen i grønlandske, inuitiske og udenlandske sagn, eventyr og fortællinger • har kendskab til de forskellige grønlandske dialekter og udvalgte inuitsprog

Ved afslutningen af <i>ungstetrinnet</i> forventes det, at eleverne	Ved afslutningen af <i>melletrinnet</i> forventes det, at eleverne	Ved afslutningen af <i>ældstetrinnet</i> forventes det, at eleverne
Sprogiagttagelse og systematisk sprogarbejde		
<ul style="list-style-type: none"> • er opmærksomme på sprog, sprogbrug og sprogrigtighed i deres egne tekster • kan bruge forskellige elementære læsestrategier • kan tale med om hovedindhold, tid, sted og handling i tekster og andre udtryksformer, såsom billeder, video og tegneserier • har elementært kendskab til og kan bruge sproglige virkemidler, • kender til, at der er forskel på det talte og det skrevne sprog samt er opmærksomme på forskelle mellem egen dialekt og skriftsproget • er opmærksomme på sprogets fonetiske funktion, f.eks. rim og remser samt ordspil • er fortrolige med lydanalyse og lydsyntese • kender til bogstavernes lyd, form, navn og funktion • er fortrolige med orddelingsprincipperne • kan stave til og bruge lydrette og hyppige ord i egne tekster • kender til de små og store bogstaver og deres brug og • har kendskab til, at sprog er opbygget af ord og sætninger, • kender til forskellige ordklasser 	<ul style="list-style-type: none"> • har indsigt i sprog, sprogbrug og sprogrigtighed i deres egne og andres tekster, • kender og kan bruge forskellige læsestrategier: oversigtlæse, punkt-læse, skimlæse og nærlæse • kan fastholde det væsentlige i en tekst ved hjælp af understregning, resume og referat • kan indsamle stof og disponere et indhold samt skrive fra ide til færdig tekst • har viden om betydningen af og kan bruge sproglige virkemidler • har indsigt i forskelle og ligheder mellem det talte og det skrevne sprog • kan analysere, indholdslæse, tematisere, fortolke, vurdere og perspektivere tekster og andre udtryksformer i samspil med andre • kan gøre rede for genre, hovedindhold, kommunikation, komposition, fortælleforhold, fremstillingsform, personkarakteristik, analyse, fortolkning og miljøskildring og temaer i tekster og andre udtryksformer i samspil med andre • har viden om forskellige genrer inden for fiktion og ikke-fiktion og kan udtrykke viden om samspillet mellem sprog, genre, indhold og situation, eksempelvis ældre og nyere litteratur, myter og sagn, digte, sagprosaetekster, brevformer, reklamer og annoncer • kender og kan bruge reglerne for orddeling • kender og kan bruge grundregler for tegnsætning • har viden om navneordenes og verbernes struktur, dvs. stamord, tilhæng og endelser, og sætningsopbygningen • har viden om forholdsendelserne, stedordene, pegeordene og talordene 	<ul style="list-style-type: none"> • kan forholde sig med sikkerhed til formel sproglig korrekthed og sprogbrug i egne og andres tekster, • kan bruge varierede læsestrategier: oversigtlæse, punktlæse og nærlæse efter formålet, • kan fastholde det væsentlige i en tekst ved hjælp af understregning, mindmap, resumé, referat og notater efter overvejelse om, hvilken form der er bedst egnet • kan indsamle stof, skabe sig overblik og disponere et indhold på en måde, der fremmer hensigten med kommunikation • kan styre skriveprocessen selvstændigt fra ide til færdig tekst • kan fortolke, vurdere og perspektivere tekster og andre udtryksformer selvstændigt og sammen med andre på baggrund af analytiske iagttagelser • kan gøre rede for genre, kommunikation, komposition, fortælleforhold, fremstillingsform, tema og motiv, sprog og stil samt meningen i tekster og andre udtryksformer selvstændigt og i samspil med andre • har kendskab til hovedtrækkene i det grønlandske sprogs struktur, navneordene og verberne, stedordene, forholdsendelserne, pegeordene, adverbierne, partiklerne, tilhængene til navneord og verber samt sætningens og sætningsleddenes opbygning, • kan læse tekster skrevet i den gamle grønlandske retstavning og kender dens systematik

Læreplan for Grønlandsk

*****

*B: Læringsmål og forslag til undervisningen,
evaluering og undervisningsmaterialer*

Kommunikation	
Læringsmål	Forslag til undervisningen
<ul style="list-style-type: none"> • kan udtrykke sig mundtligt og bruge sproget i samtale, samarbejde og fremførelse • kan udtrykke sig gennem fortælling, rollespil, digtning, dramatisering, sang og rytmik • kan bruge hjælpemidler, når de fortæller og dramatiserer • kan bruge sproget som middel til konfliktløsning, underholdning og formidling af viden 	<p>Hver enkelt elev skal hver dag deltage i en samtale, lyttes til og stilles spørgsmål, som de kan besvare i sætninger. Samtalerne kan indeholde givne emner og være målrettede. Eleverne skal føle, at det er dem, der styrer samtalen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • En eller to elever medbringer efter tur en genstand hver uge. Eleverne fortæller hinanden om det medbragte. Det kan være legetøj, en læst bog eller noget helt andet. Det er vigtigt, at det forinden er aftalt, hvad der skal medbringes. • Lad eleverne føre samtaler ud fra bestemte emner eller om selvfremlagte dukker/dyr. Inden de starter med at fremstille deres dukker, skal de bestemme dukkens identitet. På et stykke papir noteres og tegnes personens/dyrets art, alder, interesser, yndlingsspisestof og lignende. Eleverne skal behandle deres dukker levende og med entusiasme, og i grupper eller til hele holdet fortælle om, hvad dukkerne foretager sig.. Fortælleseancerne skal tage udgangspunkt i emner, der interesserer eleverne eller indeholder gode oplevelser. • Etabler projekt- eller emnerelaterede små værksteder: butik, posthus, børnenes egen nyhedsformidling m.m. Det er vigtigt, at der på disse værksteder indøves relevante ord og begreber gennem gruppearbejder, således at alle får lejlighed til at afprøve deres kunnen. • Lad eleverne indøve og synge emne- og lydrelaterede børnesange med brug af instrumenter og krop. <p>Der benyttes forskellige samtaleteknikker i forbindelse med problemløsningsarbejder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ud fra et aftalt emne snakker eleverne sammen to og to, ved brug af dukker, ved brug af kroppen, ved brug af spejl, ved brug af hænder samt demonstration gennem kropssprog. • Lad eleverne opremse forskellige problemer, der opstår i hverdagen. Disse noteres på tavlen. Senere sorteres de nævnte problemer i kategorier på papir. Som det næste trin i arbejdet nedfældes forskellige løsningsmodeller. Disse kan så være redskaber for løsning af ovennævnte problemer. • Ud fra de fremkomne problemstillinger udvælger eleverne de emner, som de mener berører dem emotionelt, og som de samlet kan drøfte, såfremt den berørte elev giver sin accept. Med udgangspunkt i det valgte emne diskuterer eleverne og læreren sammen, stiller spørgsmål og kommer med vejledninger og løsningsmodeller.
<ul style="list-style-type: none"> • kan lytte aktivt og følge op med spørgsmål, lytte til andres tekster og samtale om tekster, de hører 	<ul style="list-style-type: none"> • Oplæs for alle elever i fællesskab, i grupper eller enkeltvis. Benyt også bøger med tilhørende lydbånd, der er tilpasset elevernes niveau. Tal med eleverne om, hvordan man lytter aktivt. Få enkelte elever til at tegne en del af handlingen i den oplæste historie. Del holdet i grupper, som samler tegningerne i henhold til historiens gang. Fra hver gruppe genfortæller en elev handlingen ud fra tegningerne. • Eleverne fremlægger deres færdige arbejder / opgaver. Eleverne opøves i og vænnes til at stille spørgsmål efter fremlæggelser. Eleverne stiller hinanden spørgsmål vedrørende de ophængte eller fremlagte produkter, som de har fremstillet parvis. Spørgsmålene kan være: <ul style="list-style-type: none"> - Hvad kunne du bedst lide under dit arbejde med produktet? - Hvad var mest krævende? - Hvorfor har du valgt at skrive om eller arbejde med det emne? - Det mener vi om arbejdet: _____ • Gennemfør forløb med: "Jeg lader min dukke/bamse besøge skolen", eller "Jeg lader strømpe-dukken fortælle".

Kommunikation	
Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<p>Tale-/samtaleteknikker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fortæl i plenum eleverne om forskellige samtaleformer, der berører følelser, tanker og oplevelser. • Stil eleverne spørgsmål, som får dem til at udfolde deres tankevirksomhed, eksempelvis spørgsmål som: <ul style="list-style-type: none"> - Hvilke former for samtaler fører vi i vores klasse / hvad er det for samtaleformer vi bruger, når vi fører samtaler i klassen? - Hvordan føres samtalerne i hjemmet? - Hvordan føres samtalerne kammerater imellem? <p>Vær opmærksom på de enkelte elevers meninger og ud-sagn.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lad eleverne arbejde med forskellige former for mundtlig fremstilling, samtale, fremlæggelse og forevisning i forbindelse med fremstilling af collager eller store billeder. Lad eleverne bruge aviser, hæfter, annoncer og andre farverige tryksager til at fremstille collager. Lad dem forevise deres arbejder og fortælle om deres arbejdsmetoder og om andre fremgangsmåder, de kan bruge. • Hver enkelt elev udvælger tre eller fire af de bedste arbejder, de har udført. Foreslå dem at udvælge så vidt muligt differentierede arbejder. Bed herefter eleverne om at forklare, hvorfor de netop har udvalgt de pågældende arbejder. • Ved problemløsninger observeres, om den enkelte elev bruger tale- og samtaleteknikker mere jævnlige og systematisk. <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan reagerer eleven? - Hvilke muligheder giver eleven sig selv? - Hvilke mål satte eleven? 	<p>Selvfremstillede dukker/dyr</p> <p>Medbragte samtaleønsker hjemmefra</p> <p>Bøger om forskellige emner</p> <p>Sunaaffa A I-VI. Kris Søgaard</p> <p>Pinnguaatit. Lis Vilstrup</p> <p>Timerput oqaluttuussisinnavaoq. Lis Vilstrup</p> <p>Inivut 1 Grundbog. Ane Hard, Mikol Møller Petersen & Else Kleist, Atuakkiorfik/Ilinnisiorfik, Nuuk 2000</p> <p>Inivut 2 Grundbog. Karoline Jensen, Jørgen Pjettursson & Emma Balslev, Atuakkiorfik 1994</p> <p>Erinarsuutikka. Atuakkiorfik Nuuk, 1994</p> <p>Erinarsuutit. Atuakkiorfik 1987</p> <p>Tussiaatit/Morgensang. Ministeriet for Grønland 1977</p>
<p>Tal med eleverne enkeltvis, i grupper eller i plenum. Indspil spørgsmålene på båndoptager.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Læg mærke til, om eleverne stiller spørgsmål i relation til den givne opgave, og om svarene er tydelige. Spørg eleverne, om de er tilfredse med svarene, og hvad de mener. • Lade eleverne notere, agere eller tegne med udgangspunkt i opgavernes tre vigtigste hændelser. • Lad eleverne skrive, tegne eller på anden måde synliggøre deres opfattelse af personernes liv i fortællingen. Læg mærke til elevernes forståelse for og tanker om deres arbejde. • Læg mærke til om eleven har: <ul style="list-style-type: none"> - forstået hovedindholdet af opgaven, - er i stand til at genfortælle substansen af historien, og i sin genfortælling er i stand til at tage starten, indholdet og slutningen af historien og behandle dem i kronologisk orden. 	<p>Utoqqalilluni qanoq ippa?, Jens Storch</p> <p>Sialuarannuaq, Jørgen Olsen, Atuakkiorfik, 2001</p> <p>Kaali, Hans Anton Lynge, Atuakkiorfik</p> <p>Mikip nannumik pernarnera, Rosie Sowdluapik il.il..</p> <p>Kia nerissavaanga?, Tommy Ernuaraq m.m..</p> <p>Neriusaamut pisaritittoq, Janne Lundström, Atuakkiorfik Ilinnisiorfik, Nuuk 1996</p> <p>Qupaluk Qupannalu, Paornánguaq Berthelsen</p> <p>Soriina kigutaarnaarlu, Helene Berthelsen</p> <p>Qimmersuaq, Inger Jerimiassen</p> <p>Poorutsinii, Uullat Geisler</p> <p>Kunngip ernera naalanngitsorsuaq, Johanne Platou</p> <p>Gaaba, Johanne Platou</p> <p>Anso, Juaanna Platou</p> <p>Bøger lånt fra biblioteket, medbragte ting fra hjemmet, indspillede bøger på bånd, 'bamsi pulaarpoq', eller dukker af udtjente sokker eller strømper eller af noget helt andet.</p>

Læringsmål	Forslag til undervisning
<ul style="list-style-type: none"> • kan læse lette tekster og læse egne tekster op i mindre grupper • kan genfortælle det væsentlige i noget, de har læst eller hørt, og gengive tekster i dramatisk form • kan give udtryk for, hvad de synes om tekster og andre udtryksformer, såsom billeder, tegninger, video og tegneserier 	<ul style="list-style-type: none"> • Før læsning af en bog påbegyndes, stimuleres elevernes nysgerrighed og interesse ved at beskæftige sig med bogens forside, indhold, billeder og inddeling i afsnit. Spørg eleverne: <ul style="list-style-type: none"> - om de finder bogen interessant, - om de forestiller sig at lære noget af bogen, når de begynder at læse den, og - om de synes bogen virker let eller tung. • Mens eleverne enkeltvis læser for sig selv eller læser højt, gå da rundt i klassen, og stil eleverne spørgsmålene: <ul style="list-style-type: none"> - Hvad indeholder, det du læser? - Hvor foregår handlingen? - Er den fiktiv eller ikke-fiktiv? Hvordan forstår du den? • Eleverne laver et fjernsynsstykke ved brug af en kasse eller et stort stykke papir. Lad dem lege en udsendelse om deres læste stykker; hvad de har hørt, hvad de har lyttet til, eller hvad de har set. Lad dem bl.a. prøve gennem korte sætninger eller enkelte ord at lave plakater med tekster, de ønsker at fremføre. • En gruppe elever producerer en radioavis – hvor de selv kan redigere indholdet. De kan bruge 3. person (indikativ). • Eleverne går en tur i byen, og skriver eller fotograferer ord, som er tilgængelige i byen, ord fra butikker, vejnavne eller andet. Tilbage på skolen skrives de indsamlede ord på et stort stykke papir og bruges til forskellige opgaver. • Eleverne skal hver dag på skolen have mulighed for at se sætninger eller enkelte ord de har mødt forskellige steder.
<ul style="list-style-type: none"> • kan skrive enkle tekster om egne oplevelser samt skrive ud fra fantasi, billeder og læste, hørte og set tekst • kan skrive kronologisk og fortællende samt skrive enkle fiktive genrer som f.eks. eventyr og sagn 	<p>Eleverne vejledes løbende gennem samtale om skrivning, særligt i forbindelse med konkrete skriveopgaver. Deres motivation skal til stadighed udvikles, og der øves kontinuerligt i forskellige skriveformer. Eleverne undervises i skrivning i plenum, i grupper, parvis, enkeltvis eller i små værksteder.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ved skrivning af historier tages udgangspunkt i tegning og maling samt collagefremstilling. I starten skriver læreren for eleverne, og senere når eleverne bliver mere selvstændige overlades opgaven til eleverne selv. • Selvstændig skrivning kan indledes med at lade eleverne selvstændigt indsamle korte sætninger (f.eks. udklip fra aviser mm.) og skilte- og logotekster fra omgivelserne og bruge disse i udarbejdelsen af mind-maps og dispositioner til egne fortællinger. • Der gennemføres længere typer af skriveopgaver, såsom historier ud fra tegninger, emnebeskrivelser, udarbejdelse af opskrifter, retningslinier og køreplaner, indslag til enten fjernsynet eller radioavisen og planer (vedrørende aktuelle emner, mål, klassefest m.m.). • Ved fremvisning af video eller fortælling af historier holdes der pauser, hvor eleverne genfortæller og samtaler om indholdet ved hjælp af sammenligning med film, de har set, og ting, de har hørt. • Der udarbejdes ordlister til brug for forskellige skriveopgaver, ved eksempelvis at: <ul style="list-style-type: none"> - liste ordene på karton-papir - indsamle ord i kladdehæfter. Ordene kan opstilles alfabetisk eller og/eller nedskrives i kategorier eller i ordklasser.

Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<ul style="list-style-type: none"> • Eleverne fremviser på forskellige måder læste bøger / hørte ting / sete forhold. • Læg mærke til de enkelte elevers udvælgelse af læsestof: <ul style="list-style-type: none"> - om de udvælger forskelligartede former for læsestof - om de noterer og beskriver det læste i deres hæfter - om de er glade for at diskutere de bøger de har valgt - om de er i stand til at forbinde det læste stof med deres oplevelser, følelser og tanker - om de har været optaget af det læste eller sete. • Læg mærke til om eleverne ved deres fremlæggelser af det læste / sete er: <ul style="list-style-type: none"> glade for at fortælle om deres valg / emne - om de har medtaget bogens / iagttagelsens hovedindhold eller mening - om de har argumentationer for deres valg - om de har medtaget og eventuelt genkendt forfatteren - om de er villige til at fortælle, hvem de læser eller ser video sammen med. • Ved behandling af deres yndlingsbog fremlægger eleverne deres valg for holdet og stiller spørgsmål til hinanden som f.eks.: <ul style="list-style-type: none"> - Kan du fortælle mig om din yndlingsbog? - Hvorfor er du glad for den bog? - Hvordan kan du gøre dine skolekammerater interesserede i bogen? 	<p>Atuarsinnaavunga 1 – 8, Emma Baslev selvredigerede bøger</p> <p>Inivut 1 Grundbog. Ane Hard, Mikol Møller Petersen & Else Kleist, Atuakkiorfik/Ilinnisiorkfik, Nuuk 2000</p> <p>Inivut 2 Grundbog. Karoline Jensen, Jørgen Pjettursson & Emma Baslev, Atuakkiorfik 1994</p> <p>AKKI Atuarta 2. klassenut, Biggi Nielsen & Lisa Korneliussen</p> <p>Akki erinarsuutit, Biggi Nielsen & Lisa Korneliussen</p> <p>AKKI 3, Helene Berthelsen & Hans Ole Møller</p> <p>Bøger lånt fra biblioteket, (eventyr, sagn og tegninger fra dagliglivet)</p> <p>Video, elevernes egne interesser</p> <p>Yakari - Kukiffaajuup akiniaanera</p> <p>Nalu, Hans Anton Lyng</p> <p>Sinif, Hans Anton Lyng</p> <p>Inuit qimminngortut, Rhoda Ungalaq</p> <p>Illu aliortugalik, David Serkoak</p> <p>Nanuaraq, Elmer Drastrup</p> <p>Lissip napparsimanera, Pia Rosing Heilmann</p>
<p>Det accepteres i starten, at eleverne begår fejl i gengivelsen af enkelte bogstaver og lyde, når de skriver, men ved afslutningen af trinnet skal det sikres, at eleverne skriver rigtigt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Læg, når elevernes skriver, mærke til, om de benytter sig af de indlærte redskaber, og om de benytter sig af de ord, de har anvendt i dispositionen. • Væn eleverne til ved afslutningen af en opgave at tage stilling til følgende spørgsmål: <ul style="list-style-type: none"> - under udarbejdelsen var jeg mest glad for _____ - under udarbejdelsen har jeg lært _____ - til næste opgave vil jeg forbedre _____. • Lad eleverne samle deres skriftlige arbejder i deres elevmappe. Lad dem herefter udvælge forskellige arbejder, som de betragter som gode, og bed dem vise de udvalgte arbejder til deres forældre eller andre. 	<p>Elevernes egne bøger, (selvredigerede og småbøger, der er egnede for eleverne)</p> <p>Atuarsinnaavunga 1 – 8, Emma Baslev</p> <p>Inivut 1 Opgaver, Else Kleist & Abia Abelsen. Atuakkiorfik/ Ilinnisiorkfik 1996</p> <p>Inivut 2 Opgaver, Mikol Møller Petersen & Else Kleist. Atuakkiorfik 1995</p> <p>AKKI Sulisa 2. klassenut, Biggi Nielsen & Lisa Korneliussen</p> <p>AKKI 3, Helene Berthelsen & Hans Ole Møller</p>

Læringsmål	<i>Forslag til undervisning</i>
<ul style="list-style-type: none"> • kan forholde sig skriftligt ved at tegne og skrive logbog og beskeder • kan skrive og tegne på computer og sende e-mails 	<ul style="list-style-type: none"> • Indfør dagbogsskrivning fra starten af trinnet. Lad eleverne, ud fra deres niveau, gradvist udvikle færdigheder i at notere dato, ugedag og vejrforhold samt andre ting, de har lyst til at nedskrive. I begyndelsen viser læreren, hvordan man skriver dagbog på tavlen, således at eleverne, stadigvæk ud fra deres niveau, efterhånden tilegner sig mere selvstændige arbejdsformer i forbindelse med udarbejdelse af dagbog. • Lad eleverne, i plenum, grupper eller enkeltvis, udarbejde en beskrivelse af/logbog over, hvad de har beskæftiget sig med eller har lært i løbet af ugen eller den givne dag. • Lad eleverne skrive huske- og ønskesedler, også på computer, som opstilles som breve til klassekammerater og forældre. Her behandles særskilt indhold af breve, adressering og form, (indledning, hovedindhold, slutning og adressering).

Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<p>Eleverne skal fra begyndelsen vænnes til at samarbejde om opgaverne og skal vedvarende tilskyndes til i stadig større udstrækning at benytte sig af de muligheder, der ligger heri. Der fastsættes mål for den enkelte elev ud fra den enkeltes elevs forudsætninger. Eksempelvis: En elev udtrykker sig til en begyndelse bedst gennem tegninger, men efterhånden som vedkommendes skrivefærdigheder udvikles, vil der skulle stilles stadigt højere krav til hans/hendes skriftlige udtryksfærdighed.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Læg mærke til, om eleverne er fortrolige med og forstår deres opgaver, og om de således er i stand til at løse dem selvstændigt. 	<p>A4 skriveblokke og mindre</p> <ul style="list-style-type: none"> - ulinieret papir - bogstaver på en linie - almindeligt linierede

Indhentning af information	
Læringsmål	<i>Forslag til undervisning</i>
<ul style="list-style-type: none"> • kan bruge biblioteket og få hjælp til at finde bøger 	<ul style="list-style-type: none"> • Inden eleverne påbegynder brugen af biblioteket øves i alfabetets rækkefølge. <ul style="list-style-type: none"> - Forklar hvordan bøgerne er opdelt. - Forklar hvordan de skal opføre sig på biblioteket, hvilke procedurer der anvendes med hensyn til genplacering af hjemtagne og gennemgåede bøger, samt hvordan de søger råd og vejledning.
<ul style="list-style-type: none"> • kan indsamle oplysninger fra andre mennesker om deres viden, erfaringer og historie, i og uden for skolen 	<ul style="list-style-type: none"> • Inden indhentningen af informationer fra andre mennesker skal følgende være forberedt og diskuteret: <ul style="list-style-type: none"> - Hvad ved vi i forvejen om det omhandlede? - Hvad skal vi have informationer om? - Hvilken metode skal vi bruge? - Hvordan skal vi behandle de informationer vi får? - Hvad skal opgaven resultere i? - Hvordan skal resultatet fremlægges? <p>Spørgsmålene skrives på tavlen og eleverne noterer dem i deres hæfter. Endvidere noteres elevernes egne spørgsmål som de ønsker fremsat. Der skal være enighed om, hvilke spørgsmål der skal fremsættes og af hvem.</p> <p>Tilbage på skolen noteres svarene på tavlen. Såfremt der er brugt båndoptager, lyttes optagelsen igennem, og de i forhold til opgavens formål relevante informationer skrives på tavlen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • kan anvende fagspecifikke computerprogrammer 	<p>Det er vigtigt at vejlede eleverne i forbindelse med anvendelsen af de nødvendige støttematerialer for opgaven.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anvend Qaraa osv. i forbindelse med bearbejdning af bøger/historier. Eleverne kan i grupper samarbejde og støtte hinanden med at indtaste. <p>Som redskaber i forbindelse med tekstbehandling undervises i følgende programmer: Pain, CD-rom, tekstbehandling, crosswords construction, Internet og lignende.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • kan lave simple søgninger på Internettet 	<ul style="list-style-type: none"> • Lad eleverne gruppevis øve sig i at søge efter givne emner.

Indhentning af information	
Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<ul style="list-style-type: none"> • Lad eleverne, sammen med en bibliotekar, søge efter specifik litteratur (zoologi, illustrationer m.m.). 	<p>Til læreren: Christian Mei-Lien Bonde m.fl: Sådan finder du materialer på skolebiblioteket af., Bibliotekscentralens Forlag 1990 (Pilersuiffik) Bogstaver</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Lad eleverne vurdere følgende: <ul style="list-style-type: none"> - Jeg har lært noget vedrørende _____ - Jeg vil gerne lære noget vedrørende _____ - Til næste gang vil jeg gerne følge op ved brug af _____. • Lad eleverne vurdere de informationer, de har indhentet: <ul style="list-style-type: none"> - Kan vi bruge informationerne til vort arbejde? - Hvilke er mest hensigtsmæssig at bruge? - Hvilken metode skal vi bruge næste gang? • Læg mærke til, om de enkelte elever gør brug af det de har lært. • Læg mærke til, om de fremkommer med andre forslag inden for områder, de ikke har beskæftiget sig med før. 	<p>Kladdehæfter Båndoptager Videoptager Fotografiapparat Tegnehæfter</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Saml op på materialerne og arbejderne ved brug af computer. Få de øvrige klassekammerater til at vurdere, hvilken metode der har været mest anvendeligt. Læg mærke til de enkelte elevers begrundelser. • Diskuter om computeren er det mest givtige redskab for eleverne. 	<p>Elektroniske undervisningsmaterialer i grønlandsk, Ineri-saavik/Pilersuiffik, 2000</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sandt & Tolk - Atuagaq Oqaluttuartoq - Kalaallisooq - Billedbog - Pulateriaq - Tydning af billeder - Litteratur - Tegninger - Skriveværksted - Ordbogi assitalik (6501)
<ul style="list-style-type: none"> • Læg mærke til, om eleverne gensidigt støtter og rådfører sig med hinanden i deres søgen af informationer. 	<p>Computer</p>

Kultur og levevilkår	
Læringsmål	Forslag til undervisning
<ul style="list-style-type: none"> • har kendskab til, at tekster fra gamle dage er forskellige fra vores tids tekster • har kendskab til grønlandske sagn • har kendskab til forskelle og ligheder mellem grønlandske sagn og andre landes eventyr • kan samtale om tekster og andre udtryksformer ud fra deres umiddelbare oplevelse og forståelse 	<p>Eleverne beskæftiger sig med de valgte historier og medier (bøger, fotos, videoer, film, dukker) ud fra deres læringsniveau, forståelse og legemåde.</p> <p>Det anbefales, i forbindelse med korte fortællinger/sagn, at koordinere undervisningen med fagområdet religion og filosofi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Læs Kaassassuk og Askepot og arbejd hermed ved at sammenligne begges kultur. • Indsamling af ord: Efter endt læsning af sider/afsnit i en bog, eller efter endt højtlesning af samme, bedes eleverne om at fremkomme med de ord, de kan erindre eller er i tvivl om. Læreren skriver ordene på tavlen, hvorefter eleverne skriver dem ned i deres hæfter og ordene diskuteres. De indsamlede ord bruges i forbindelse med omhandlingen af historien. Endvidere laves illustrationer/billeder til brug for forskellige vendespil. • Rim og remser: Til ordsamlingen anvendes ord med samme endelser, rim og remser i forbindelse med digtning. • Meddigtning: Ved afbrydelse af en fortælling skriver eleverne fortsættelsen. Hvordan fortællingen fortsætter drøftes først i plenum, efter at de enkelte ord er skrevet på tavlen. Eleverne afgør selv fortsættelsen. Senere fremlægger hver enkelt elev, hvordan deres slutning skal være. Derefter læses historien op og afslutningerne diskuteres. • Dramatisering ved hjælp af krop/lyd/musik: Efter endt gennemgang af fortællingen dramatiserer eleverne indholdet gennem kropsligt udtryk. • Der fremstilles dukker, dyr, musikinstrumenter, husflid- og redskaber og legetøj ud fra gamle fortællinger. Lad eleverne parvis eller i grupper dramatisere, eller lave tegneserier omkring hele eller dele af historien • Eleverne behandler indholdet af grønlandske sagn og sagaer og deres karakteristika. Indhold og budskab skal drøftes: <ul style="list-style-type: none"> - Hvem er personerne/personen? - Hvilke vilkår og hvilken bolig har personen? - Hvilket tøj og hvilke redskaber og materialer benyttes der? - Hvad sker der? - Hvad kommer personen ud for? - Hvordan klarer vedkommende problemet?
<ul style="list-style-type: none"> • er bekendt med, at der tales forskellige dialekter i Grønland og den historiske baggrund herfor 	<ul style="list-style-type: none"> • Spørg eleverne: Hvor stort er Grønland på landkortet i sammenligning med andre lande – hvor mange mennesker bor der? <ul style="list-style-type: none"> - De nordgrønlandske dialekter - De østgrønlandske - De sydgrønlandske. • Aflyt båndoptagelser af forskellige dialekter – hvad er deres sproglige kendetegn? • Aflyt båndoptagelser med lokale fortællinger – vær opmærksom på intonation og melodi. • Hvorfor er der forskellige dialekter? Eleverne behandler grønlandernes historiske indvandring fra vest til øst. Såfremt der er personer i lokalsamfundet, som kender særlige dialekter, kan vedkommende inviteres til at fortælle herom og besvare spørgsmål fra eleverne.

Kultur og levevilkår	
Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<ul style="list-style-type: none"> • Lad eleverne notere, bygge eller tegne deres projekter ud fra de tre væsentligste forhold i historien. - Lad eleverne forestille sig personerne i historien, og lad dem herudfra i grupper tegne, fremstille kollager eller dramatisere og efterfølgende fremvise deres arbejde for klassen. Læg, mens eleverne arbejder, mærke til deres forståelse af og overvejelser om historien. • Læg mærke til: <ul style="list-style-type: none"> - om eleven har forstået hovedtemaet, - om eleven kan genfortælle hovedhandlingen, og - om eleven ved genfortællingen medtager indledningen, indholdet og slutningen af historien. 	<p>Kaassassuk, Tupaarnaq R. Olsen Anngannguujuuk, H.C. Petersen Sassuma Arnaa, Mâliâraq Vebæk Arfeq nattoralillu niviansiarannguillu marluk, Tupaarnaq R. Olsen Qivittoqarfimmiaqqat, Carla Rosing Olsen Nikoline, Nina Kreutzmann Askepot, Grimm Snehvide, Grimm Inuarullikkat arfineq-marluk, Hodja pjortimiu, Ole Lund Kirkegaard Hans og Grethe, Grimm Aputip Kunngia. Det Grønlandske Forlag 1960 – 1965. – 2. bind. Neriusaamut pisarittitoq, Janne Lundström Kunngip ernera naalanngitsorsuaq, Johanne Platou Sange vedrørende sagn og eventyr, Videoer Musikinstrumenter Farver, billeder, tegninger Historien om familien Qujavaarsuk Aladdin, tegnefilm på video Hans Anthon Lyngé: Panik ujaranngortoq, Atuakkiorfik 1996 Hans. A. Lyngé: Qujaavaarsukkormiut inuunerannik oqaluttuaq, Atuakkiorfik Ilinniuisiorfik 1996</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Eleverne gengiver grønlandskortet og medtager de byer/bygder de ønsker. Følg op på elevernes forståelse af dialekterne, og hæft enkelte eksempler på de respektive steder. • Lad eleverne parvis eller i større grupper fremføre de hørte dialekter. Der benyttes gængse forskellige dialekter. 	<p>Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaanera 1, Mads Lidegaard, Pilersuiffik 1985 Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaanera 3, Mads Lidegaard, Atuakkiorfik/Undervisning 1995 Elisa Maqe: Tunumiit mersertini oqaluttuaat, Atuakkiorfik 1994 Meeqqanut oqaluppalaat, Ministeriet for Grønland 1976 – Katersisoq Villads Villadsen Atuaaniutitaat I-III</p>

Læringsmål	Forslag til undervisning
<ul style="list-style-type: none"> • er opmærksomme på sprog, sprogbrug og sprogrigtighed i deres egne tekster 	<ul style="list-style-type: none"> • Ved starten af lektionen skrives korte sætninger på tavlen. Undlad at nævne nogle af sætningens enkelte ord, som eleverne indsætter. Forklar eleverne, hvordan en sætning bygges op. Arbejdet startes således med hele holdet samlet, hvorefter eleverne arbejder videre i grupper efterfulgt af elevernes individuelle arbejde. • Giv eleverne usammenhængende sætninger og lad dem bearbejde disse til meningsfulde sætninger. • Giv eleverne til opgave at omskrive dobbelttydige sætninger, for at gøre dem entydige. • Elevernes skriftlige arbejder bruges til korrektion. Sætninger, som er forkerte, markeres i marginen. Når eleverne får deres afmærkede udgaver tilbage, gennemgår de dem og skriver deres nye forslag ovenover. • Giv eleverne øvelser i sætningsdannelse ud fra et velkendt digt eller fra rim og remser og lad dem omskrive dem til hele sætninger, eller læs op for eleverne og lad dem sætte endelser på. • Giv eleverne korte historier, hvor nogle af ordene mangler eller er forkerte, hvor eleverne indsætter de manglende ord eller erstatter de forkerte ord med andre ord så historierne får en mening. • Gennemfør øvelser i brug af tilhæng for at gøre det sproglige udtryk stærkere, svagere eller mere neutralt. Derudover ”leges” der med at bytte rundt på tilhængene. • Eleverne øver sig i at udtale tilhængene med forskellige betoning. Eksempelvis ved at læse: <ul style="list-style-type: none"> - Arsapiluunnerujussaarsuannguaq, - Arsapiluunner<u>u</u>jussaarsuannguaq, - Arsapilu<u>u</u>nerujussaarsuannguaq.” - korte digte, hvor der oplæses fra linie til linie med klart og tydelig tryk på bestemte ord/orddele.
<ul style="list-style-type: none"> • kan bruge forskellige elementære læsestrategier 	<ul style="list-style-type: none"> • Før eleverne begynder at læse en bog, vækkes deres interesse ved at gætte på bogens indhold ud fra forside, billeder i bogen og titel. Tal med eleverne om: hvilke billeder de danner sig af bogen, hvad de tror den handler om, stof som eleverne har læst før, og som de tror, ligner den nye bog og om erfaringer og sammenligninger fra det, de allerede har læst. • Elevernes egne læsemetoder diskuteres med henblik på at give dem viden om andre og flere forskellige læsemetoder. Diskuter hvilke metoder, der er gode ved læsning: <ul style="list-style-type: none"> - Hvorledes gennemføres en god læsning? - Hvad gør du ved de ord som du ikke kender? - Hvad har du opnået ved slutningen af bogen? Nedskriv elevernes udsagn på et stort stykke papir. Når nye metoder er indlært nedskrives disse også. • Når et afsnit er gennemlæst nedskriver eleverne ord som de uden vanskeligheder har forstået. Senere nedskrives ord som de ikke kender betydningen af. Forklar, at man kan tyde og forstå ukendte ord og udtryk ved brug af de kendte.
<ul style="list-style-type: none"> • kan tale med om hovedindhold, tid, sted og handling i tekster og andre udtryksformer, såsom billeder, video og tegneserier 	<ul style="list-style-type: none"> • Lad eleverne læse for sig selv, og gå rundt til hver enkelt, og stil spørgsmål som for eksempel: <ul style="list-style-type: none"> - Hvad indeholder historien? - Hvor foregår handlingen? - Er den ikke-fiktiv, fiktiv eller informerende? Kan du begrunde dit svar? Senere beskriver eleverne den del i bogen, de bedst kan lide. • Tal med eleverne om lyttemetoder, hvad det vil sige at lytte godt efter, at lytte med forståelse. Læs højt eller fortæl eleverne en historie, og lad hver elev tegne en del af handlingen. Fordel eleverne i grupper, og bed dem sammensætte tegningerne i den rigtige rækkefølge. Fra hver gruppe vælges én elev til, ud fra tegningerne, at genfortælle handlingen.

Systematisk sprogarbejde og sprogtilegnelse

Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<p>I forbindelse med sprogarbejdet har eleverne behov for kun at beskæftige sig med to eller tre regler ad gangen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lad eleverne parvis korrigere de sætninger, de kan finde fejl i. Lad dem ved brug af overheads eller andet redegøre for de rettelser, de sammen er kommet frem til. Vær opmærksom på følgende: <ul style="list-style-type: none"> - benytter de sig af det lærte? - benytter de sig af eksempler? - er deres forklaringer forståelige? - er deres korrektioner rigtige? • Lad eleverne gennemgå flere af deres skriftlige opgaver. Lad de enkelte elever udarbejde mål. Hjælp dem bl.a. ved brug af sætninger som: <ul style="list-style-type: none"> - Når jeg skriver, er jeg mest glad, når jeg benytter mig af metoden _____. - Det jeg ønsker at blive bedre til er _____. - De to forhold jeg ønsker at forbedre er _____. - Om det, jeg ønsker at forbedre, er forbedret, kan bekræftes efter at jeg har _____. 	<p>AKKI 2. klassenut, Biggi Nielsen & Lisa Korneliussen Inivut 1 Grundbog og Opgaver, Ane Hard, Mikol Møller Petersen & Else Kleist, Atuakkiorfik/Ilinniufik, Nuuk 2000 og Else Kleist & Abia Abelsen. Atuakkiorfik/Ilinniufik 1996 Inivut 2 Grundbog og Opgaver, Karoline Jensen, Jørgen Pjettursson & Emma Baslev, Atuakkiorfik 1994 og Mikol Møller Petersen & Else Kleist. Atuakkiorfik 1995 AKKI 3, Helene Berthelsen & Hans Ole Møller Egne skriftlige produktioner Egne arbejder</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Del eleverne i grupper efter deres læsemæssige niveau og læs op sammen med dem. Vær opmærksom på deres læsemæssige standpunkt. • Læg mærke til følgende i forbindelse med det, eleverne har læst/set: <ul style="list-style-type: none"> - om de er glade for at gengive det, de har valgt/beskæftiget sig med - om de medtager hovedindholdet eller grundtanken i det læste/sete - om de medtager begrundelserne for deres valg - om de medtager forfatteren, og om de eventuelt kan genkende vedkommende - om de er villige til at fortælle, hvem de læser eller ser video sammen med derhjemme. - 	<p>Læsekursuskasse, Pilersuiffik Atuarsinnaavunga 1-8, Emma Baslev</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Læg mærke til om eleverne har forstået: <ul style="list-style-type: none"> - hovedindholdet af det omhandlede - om de kan genfortælle substansen af det omhandlede - om de ved genfortællingen medtager indledningen, hovedindholdet og slutningen af historien. 	<p>Her kan man benytte sig af samtlige forannævnte litteratursamlinger.</p>

Læringsmål	Forslag til undervisningen
<ul style="list-style-type: none"> • har elementært kendskab til og kan bruge sproglige virkemidler • kender til, at der er forskel på det talte og det skrevne sprog, samt er opmærksomme på forskelle mellem egen dialekt og skriftsproget 	<ul style="list-style-type: none"> • Lad eleverne fortælle hinanden historier eller lad dem stille spørgsmål til hinanden og indtal/indspil det på bånd eller video. Senere lytter eleverne hertil i grupper, og de opfordres til at være opmærksomme på de benyttede ord og sætninger. Herefter diskuteres, hvordan det kan udtrykkes skriftligt. Læreren viser nogle eksempler ved at skrive på tavlen og sammen med eleverne diskuteres forslag til ændringer. • Lad eleverne lytte til korte sætninger eller enkeltord med udtale i deres egen dialekt, og lad dem nedskrive disse i den officielle retskrivning.
<ul style="list-style-type: none"> • er opmærksomme på sprogets fonetiske funktion, f.eks. rim og remser, ordspil • er fortrolige med lydanalyse og lyd-syntese • kender til bogstavernes lyd, form, navn og funktion • er fortrolige med orddelingsprincipperne 	<ul style="list-style-type: none"> • Inden for det første års skolegang beskæftiger eleverne sig med sproglege i otte måneder, og om efteråret i andet skoleår arbejdes videre hermed i otte uger. • Eleverne beskæftiger sig med rim og remser ved brug af krop, lyd og dialog. I fællesskab digter (og skriver) eleverne rim og remser ud fra det, de har læst, hørt eller set. Disse gemmes i elevernes fælles arbejdsamling, som ligger fremme, så alle kan kigge i den, når de har lyst. • Øvelser i rim og remser gennemføres i små værksteder, hvor eleverne beskæftiger sig med: stavelsesord (stavelsesernes antal), ord med samme forlyd, ord med samme endelyd, ord af samme betydning, ord med modsat betydning, store og små begyndelsesbogstaver og i andre værksteder så som: fortællerværksted, skriveværksted, læseværksted, lytteværksted samt tegneværksted. • Der arbejdes med orddeling på forskellige måder, ud fra elevernes forskellige indlæringsmønstre ved at: <ul style="list-style-type: none"> - hoppe til stavelserne, tælle antallet af stavelserne ved hjælp af fingrene, - understrege vokalerne med en farvepen, hvorefter ordene deles. • Eleverne forbereder ud fra billeder enkeltvis eller i grupper en lille historie, som de fortæller for klassen. Højest to ord fra hver af højest 5 sætninger, der passer til billederne udvælges og skrives opdelt i stavelser på brede papirstimler, som anvendes til staveøvelser. Efterfølgende kan ordene uden stavelsesdeling hæftes op ved de respektive billeder.

Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<ul style="list-style-type: none"> • Diskuter ændringerne af de forskellige ord i forbindelse med en dialog (under leg, i hjemmet, i skolen m.m.) • Ved siden af et givet ord skrives det i den godkendte retskrivning. Eleverne skal ud fra de dialekter, de kan genkende, diskutere og notere kendte ord, for derefter at skrive dem i den godkendte retskrivning. 	<p>Mâliâraq Vebæk, Tusarn!, Atukkiorkfik 2001 Elevernes egne båndoptagelser Optagelse af en tydelig dialekt fra en by /bygd</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Etabler mindre værksteder der kan benyttes til enhver tid: <ul style="list-style-type: none"> - Palindromer, ens begyndelsesled, ens ordendelser, ens bogstaver, ens staveord, fonetiske karakteristika for ordenes begyndelser, mellemed og affikser, stavelsesord, inverse ord, illustrationer med tekst m.m. • Vær opmærksom på elevernes standpunkt hvad angår forståelse og læring. Endvidere gives alle elever løbende udfordringer i gradvist større sværhedsgrader. 	<p>Oqaatsinik pinnguaatit, Jørgen Frost & Annette Lønnegaard. Atuakkiorkfik Ilinniorkfik, 1999 Takuss Utiss, Ruth B. Nielsen & Augusta B Bethelsen. Atuakkiorkfik Ilinniorkfik Rim og remser, Hans Anton Lyng. AKKI 2. klassenut, Biggi Nielsen & Lisa Korneliussen. Artikulationsplancher, Biggi Nielsen & Lisa Korneliussen 39 bogstavkort, Biggi Nielsen & Lisa Korneliussen Akki Pinnguaatit, Biggi Nielsen & Lisa Korneliussen Bunko, Pilersuiffik Forskellige billedproduktioner (plakat, plancher, brochurer, reklamer o.lign.) Atuffarissaatit AKKI atuarta 2. klassenut, Biggi Nielsen & Lise Korneliussen AKKI 3 grundbog, Helene Berthelsen & Hans Ole Møller Akki lege, Biggi Nielsen & Lise Korneliussen Bunko, Pilersuiffik Aappersarissat, Hans Møller Erinarsuutit, Atuakkiorkfik 1987</p>

Læringsmål	Forslag til undervisningen
<ul style="list-style-type: none"> • kan stave til og bruge lydrette og hyppige ord i egne tekster • kender til de små og store bogstaver og deres brug • har kendskab til, at sprog er opbygget af ord og sætninger, og kender til forskellige ordklasser 	<ul style="list-style-type: none"> • Skriv korte sætninger på tavlen. Udelad og gør plads til nogle af bogstaverne og bed eleverne om at indsætte de manglende bogstaver. Tag en sætning ad gangen. Dette udføres samlet med klassen eller holdet, og eleverne gøres opmærksomme på, at sætningerne kan rettes. • I forbindelse med al undervisning i skrivning behandles anvendelsen af små og store bogstaver. • Eleverne udfører ud fra deres egne skriftlige opgaver korrektur på hinandens opgaver. De ord, som de mener, indeholder fejl, understreges med farvepen. Når eleverne har modtaget den korrigerede udgave af deres skriftlige opgave retur, rettes den til ved at skrive forslag til rettelser oven over ordet. De skrivefejl, der forekommer gentagne gange, skrives ind i hæftet uden fejl. De indskrevne ord bruges over for en eller flere klassekammerater som orddiktat. • Lav stavefejl i et digt eller et rim, som eleverne kender godt. Læs digtet eller rimet op for dem, først uden fejlene og bagefter med, og udlever det til dem på skrift. Lad eleverne gruppevis læse og rette fejlene og herefter fremlægge deres rettelser for hinanden.. • Lad eleverne gå rundt to og to i klassen og sige, hvad de laver. De kan rejse sig op, gå, sidde på hug, sætte sig ned, skære grimasser. Den første siger, hvad han/hun 'laver', den anden gentager med brug af 2. person (ændre 'jeg' til 'du') og sammen siger de sætningen i 3. person (una – den/det/han/hun). Læreren forklarer, at det man 'gør' ofte er 'oqaluut' (udsagnsord) i en sætning. Eleverne tegner eller klipper udsagnsord ud og limer dem med undertekst på et stort stykke papir med overskriften 'Oqaluutit'. Ved siden af hænges et andet papir med overskriften 'Taggisit' (navneord). Ting og sager, som kan være 'udførere' (grundled), og som kan kombineres med ordene fra 'Oqaluutit' tegnes eller klippes ud og limes på med undertekster. Derefter peger eleverne på og siger ord fra 'Taggisit' efterfulgt af ord fra 'Oqaluutit'. Er personendelserne ikke korrekte rettes de til. • Ud fra korte nedskrevne sætninger øves skelnen mellem udsagnsord og navneord og senere disses bøjninger – ental og flertal, personendelser mm.

Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<p>I forbindelse med sprogarbejdet har eleverne behov for kun at beskæftige sig med to eller tre regler ad gangen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lad eleverne parvis korrigere de sætninger hvor de kan finde fejl. Lad dem ved brug af overheads eller andet redegøre for de rettelser de indbyrdes er kommet frem til. Vær opmærksom på følgende: <ul style="list-style-type: none"> - benytter de sig af det de har lært? - benytter de sig af eksempler? - er deres forklaringer forståelige? - er deres korrektioner rigtige? • Lad eleverne gennemgå flere af deres skriftlige opgaver. Lad de enkelte elever udarbejde mål for egen læring. Hjælp dem bl.a. ved brug af overskrifter som: <ul style="list-style-type: none"> - den måde jeg bedst kan lide at skrive på er: _____ - en ting jeg ønsker at blive bedre til - lære mere om er: _____ - de to forhold jeg ønsker at forbedre er: _____ - om jeg er blevet bedre, kan du og jeg finde ud af, efter at jeg har arbejdet med: _____. • Læg mærke til om eleverne bruger udsagnsord og navneord korrekt i mundtlige og skriftlige arbejder/opgaver. 	<p>Kladdehæfter Computer Bogstavbrikker Trykkeri</p>

Læreplan for Grønlandsk

*****

C: Appendiks

Appendiks C1 – Undervisning i skrivning

(tillægget er under udarbejdelse og fremsendes senere)

Appendiks C2 – Undervisning i grønlandsk for ikke-grønlandsksprogede elever

(tillægget er under udarbejdelse og fremsendes senere)

Appendiks C3 - Tværfagligt forløb i grønlandsk på yngstetrinnet

I nedenstående forslag til et tværfagligt undervisningsforløb er faget *grønlandsk* suppleret med læringsmål fra følgende fag og fagområder:

Matematik

Personlig udvikling

Musiske fag (formning, sang, idræt)

Samfundsfag

Religion og filosofi

Emne: *Vor skole*

Formål:

- at eleverne får suppleret undervisningen med henblik på udvikling og tilegnelse af viden og færdigheder i forskellige fag og fagområder,
- at eleverne derigennem tilegner sig forskellige arbejdsmetoder,
- at eleverne bliver i stand til at skabe visioner, udføre projektopgaver, og at udføre givne arbejdsopgaver i forhold til deres læringsniveau,
- at eleverne bliver i stand til at fremlægge opgaver med dertil knyttede evalueringer,
- at eleverne bliver i stand til at komme med forslag til deres videre forløb, og
- at eleverne bliver i stand til at gennemføre afsluttende evalueringer.

Projektforløb og beskrivelse:

Emne	Formål	Aktiviteter	Organisering	Materialer	Produkt	Faglige tilegnelser
Delmål	Igangsættende og åbne spørgsmål fra læreren	Hvad skal læreren og/eller eleven lave?	Tilrettelæggelse af arbejdet: Hele klassen, i grupper el. enkeltvis?	Alle materialer i.f.m. emnet	De konkrete produkter af emnearbejdet	Hvilke læringsmål er opfyldt?

Anvendte læringsmål:

Fra grønlandsk:

Inden for *Kommunikation*:

- kan udtrykke sig mundtligt og bruge sproget i samtale, samarbejde og fremførelse,
- kan udtrykke sig gennem fortælling, rollespil, digtning, dramatisering, sang og rytmik,
- kan lytte aktivt og følge op med spørgsmål, lytte til deres tekster og samtale om tekster de hører.

Indenfor *Indhentning af information*

- kan bruge biblioteket og få hjælp til at finde bøger.

Inden for *Systematisk sprogarbejde og sprogtilegnelse*

- kender til bogstavernes lyd, form, navn og funktion,
- har kendskab til, at sprog er opbygget af ord og sætninger, og kender til forskellige ordklasser.

Fra matematik:

Inden for *Arbejde med geometri*:

- kan udføre enkle mål af afstand og rum,
- kan udføre tegning af enkle, konkrete modeller fra virkeligheden.

Inden for *Anvendt matematik*

- kan indsamle og ordne ting efter antal, form, størrelse og andre egenskaber.

Fra Personlig udvikling:

Inden for *Selvværd*

- har forståelse for værdien af et venskab,

Inden for *Samarbejde og kommunikation*

- kan arbejde sammen i mindre grupper og være bevidst om egen deltagelse i arbejdet og samtidig give plads til andre,
- har i samarbejde med klassekammeraterne og læreren udarbejdet en aftale om, hvordan man gerne vil behandle hinanden, herunder regler for drillerier og mobning, og hvordan man i fællesskab skal handle, såfremt der opstår samarbejds- eller samværsproblemer i klassen.

Fra Lokale Valg:

Inden for *Formning, sang og idræt*.

Følgende er citeret fra det overordnede fagformål:

- at eleverne opnår indsigt og alsidige færdigheder inden for fire fagområder: håndværk og design, kunst og arkitektur, idræt og udeliv samt musik, sang, bevægelse og drama.

Fra samfundsfag:

Inden for *Samfundsfag i anvendelse*

- kan udtrykke deres oplevelse af og viden om kulturer og samfund gennem kreativt udtryk, så som illustrationer, collager, modeller, rollespil mv.

Inden for *Politisk organisation, lov og ret*

- kender deres roller, rettigheder og pligter i skolen og lokalsamfundet.

Fra Religion og filosofi:

Inden for *Andre religioner og livsanskuelser*

- har et begyndende indblik i andre religioners menneske- og livssyn samt andre anskuelser,

Inden for *Filosofi og etik*

- har udviklet evnen til at skelne mellem godt og ondt,
- har udviklet en bevidsthed om forskellen mellem "mit" og "dit" og mellem egne og andres ønsker og behov.

Selve undervisningsforløbet kan ses i: "Fra lærer til lærer", indsat i kopimappen: *Atuarfipput 1.-3. klassini oqaatsinik ilinniartitsineq, Pilersuiffik 1997*.

I undervisningsforløbet anvendes "storyline-metoden".

Under forløbet kan man dagligt arbejde med læsning og skrivning, således at indlæring af bogstaver og grammatik indgår.